

Historiens bångstyriga

Vad har vi lärt oss
genom historien -
de modigaste
rösterna – Anna
Caldén

15.9.2025

Varför viktigt?

- Minoritet i minoriteten – trippelminoriteter
- Personer med funktionsvariationer hört till de mest osynliggjorda i historieskrivningen
- Mörk historia – marginal historia
- Historiskt sett har personer med funktionsvariation marginaliserats, nedvärderats och behandlats illa
- Förintelsen, Sockerexperimentet Sverige – filmer

Varför viktigt?

- Tidiga 1900-talet ansågs "sinnesslöa" eller "obildbara"
- Institutionell och medicinsk syn
- I Finland tvångssterilisering fram till 1970. 1929 års äktenskapslag förbjöd personer med mentalsjukdomar och sinnesslöhet att ingå äktenskap
- Åren 1935–1970 tvångssteriliserades 7530 personer i Finland (Vehmas 2005)

De viktigaste milstolparna

- På 1950-talet inleddes det egentliga byggandet av välfärdsstaten
- Framväxten av organisationer (senare funk.org)
- Folkhälsan grundades 1921 - erbjöd tidig barnomsorg och lekparker
- I början av nittonhundratalet Vera Hjelt och Fanny Tavaststjerna -> föreningen lyttas bistånd - Vanförestalten "yrkesskola" för personer med funktionsvariation

De viktigaste milstolparna

- Aurora Karamzin grundade Diakonissanstalten
- 1846 grundade Carl Oscar Malm dövskolan i Borgå – gav ut en ordbok för finlandssvenskt teckenspråk
- 1890 började Cely Mechelin med biblioteksverksamhet för blinda - tillgänglighetsbiblioteket Celia. Punktskriftsböcker
-> nål på svinsvål
- 1974 inledde Folkhälsan habilitering för svenskspråkiga

De viktigaste milstolparna

- 1987 var Finland först i Norden med en funktionshinderlagstiftning (alla får ingå äktenskap)
- Kalle Könkkölä
- Under 1990-talet innebar Finlands inträde i EU en samordning av social- och hälsovårdspolitiken på nationell och EU-nivå
- FN:s funktionshinderkonvention 2016 - ratificering
- Ökad fokus på delaktighet

Hur går vi vidare – vad har vi lärt oss?

- Funktionsrättsrörelsen avgörande
- Individuell kamp har också stor betydelse – aktivism
- Fortsätt kämpa fastän man ses som ”besvärlig”
- Ta hjälp av andra – synliggör!
- Inspiration – inte en belastning
- Var stolt över språket! Ge inte upp!

TACK att ni lyssnat!

- annacalden@gmail.com
- www.annacalden.fi

